

Kaj Munks tale i Ollerup

Dosenrode, Søren

Published in:
Munkiana

Publication date:
2019

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Dosenrode, S. (2019). Kaj Munks tale i Ollerup. *Munkiana*, (68), 8-8.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kaj Munks tale i Ollerup

Af Søren Dosenrode

Ingen af Kaj Munks taler er blevet brugt og misbrugt så meget som Olleruptalen. Diskussionen er ikke blevet gjort lettere af, at Kaj Munk selv brændte talen, da han så referatet af den i Svendborg Avis. Var det vrede over et frejret referat, eller skammede han sig over det, han havde sagt? Vi ved det ikke. Ud over Svendborg Avis' artikel eksisterer der et udførligt referat og et udkast til talen. Så det er muligt at indkredse, hvad Munk sagde i Ollerup.

Den 28. juli 1940, altså knapt fire måneder efter Danmarks besættelse, holdt Kaj Munk sin tale ved et stævne på Ollerup Gymnastikhøjskole på Fyn. Talen blev refereret i en lokal avis, Svendborg Avis i en stærkt forkortet form. Og dette referat er siden blevet brugt som indikation på, at Kaj Munk var nazist, Hitler-undersøger og ikke modstander af den tyske besættelse af Danmark - men det er ikke hele

sandheden. I sin tale begynder han med at fortælle, hvor rystet han blev, både over besættelsen, men især over at livet gik videre som om intet var hændt.

Munk sagde: "Den største rystelse, jeg i mit liv kom ud for, indtraf ikke den 9. april. Det er jo hændt før, at en fremmed hær har besat landet - sådant har vi haft et tusind år at vænne os til - og hvor folk kan komme ind, kan de også komme ud igen, om døren bag ikke går i baglås. Nej, den store rystelse fik jeg et par dage efter, da aviserne i hovedstaden nåede frem til det afsides sted, hvor jeg bor. Jeg havde ventet, at de var udkommet i små tarvelige udgaver og med sørgerand, men de var som ellers. Og da spurgte jeg mig selv: Er det ikke os selv, der fælder vor egen dødsdom?"

Derefter taler han rosende om Hitler "Han er en af verdenshistoriens største skikkelser." Men han betegner også Hitler som besat og siger, at Hitler

har forrådt diktaturets ide. Derefter skoses parlamentarismen i Tyskland og i Danmark: "Stauning udleverede sit demokrati til Hitler, de røde faner 'kniksede' straks, de så et Nazi-kors. [...] Demokratiet ligger på lit de parade. Jeg er ikke ked af det. Jeg havde ikke haft børn med det." Afslutningsvis opfordrer han danskerne: [...] tyskerne må vi indtil videre vise korrekthed og kulde, - det må vi indtil disse vore "gæster" er ude igen, for de har overfaldet en værgeløs, hvis eneste synd var, at vi troede på en traktat."

Som det fremgår, var Kaj Munk klart imod besættelsen, og rystet over at danskerne og deres politikere tog det hele så roligt. Der var store ord om Hitler, men knapt så rosende som tidligere: Han har forrådt diktaturets ide. Så Munk viser ikke respekt for demokratiet, det er han ikke begejstret for. Endeligt opfordrede Munk danskerne til at være afvisende overfor besættelsesmagten og ikke

Taleren Kaj Munk. Her fra Staby Efterskole.

samarbejde: Vis dem kulde! Samlet set en helt anden tale end den, der blev refereret i Svendborg Avis. Og hvordan gik det så til, at der kom et skævvredet referat? Journalisten, der skrev referatet, H. C. Nielsen, fortalte selv historien i dagbladet Information i 1946:

"Hvordan ordene faldt, husker jeg ikke præcist nu, for det

er efterhånden blevet seks år siden. Men det var noget i retning af: "Og med hensyn til Kaj Munk, Nielsen, så skal vi naturligvis have, hvad han siger, men ta' lidt forsigtigt på det, for vi kan jo desværre ikke skrive alt, hvad vi vil, efter at tyskerne er kommet". [...] Redaktionens ordre er journalistens lov. [...] Og når der er tyskere i landet, skriver man

f. eks. ikke i en legal avis: "Men tyskerne må vi indtil videre vise korrekthed og kulde". [...] Ak nej, der er meget, man ikke skriver i en legal avis, når sømbeslæde støvler tramper henover landet... og parolen er loyalitet selv mod en Stauning regering." Selvcensur er en farlig ting i et demokrati!

Hvordan var Kai Munk

MUNULIANA NR 68

2019